

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dispositio Et Perioche Historiae Evangelicae Per IIII.
Euangelistas contextæ, necnon Actuum apostoloru[m],
Epistolaru[m] quoq[ue] Pauli XIII. & Canonicaru[m] VII.**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1553

VD16 B 9605

De Evangelio Et Dignitate Eivs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35634

DE EVANGELIO ET
DIGNITATE EIVS.

VANGELIUM uox peregrina & Graecanica est, sed à Latinis & Germanis recepta, tāquam propria usurpatur. Componitur autem ab εὐ, quod bonū est, & ἀγγέλλω

Euangelium quid.

nuncio: unde Euangelium bonum nuncium est, siue bona nunciatio, qualis uidelicet afferri solet de parte uictoria & suis hostibus, de re qualibet fausta & feliciter peracta: patet ergo uocabulum latissime, sed & ueteres τὰ εὐαγγέλιον per tropum ipsa uocarūt prēmia, quae letum ferenti nuncium dabantur. Homerus enim sic usurpauit *Odyssea* ξ. & Cicero ad Atticum. Isocrates Euangelium posuit pro sacrificio, quod offerebatur pro rei feliciter gestae nuncio. A Matthaeo autem & ab apostolis Christi Euangelium non usurpatum est uel pro premio, uel pro sacrificio, imò ne pro quouis quidem nuncio leto, sed pro singulari illo coelestis nuncio, quo nobis diuina gratia coelitus annunciat in Christo, per quem & hostis noster diabolus cum peccato ac morte superatus, et pater coelestis mundo reconciliatus, omnia bona fidelibus in Christo praestitit, ut Christum in fide possidentes, remissionem peccatorum, salutem

EVANGELIUM

tem, ipsam beatam uitam, & omnes coelestes thesauros possideant, ipsumq; Christum in se regnantem & uiuentem habeant, & ipsi in eo uiuāt. Isaias enim 52. cap. Extrica, inqt, te de uinculis colli tui captiua filia Zion. Quoniam sic dicit dominus, Gratis uenundati estis, & ideo absq; pecunia redimemini. O quam speciosi erunt super montes pedes euangelistae, annunciantis inquā pacem, euangelizantis bonum, nunciantis salutem, dicentis ad Zion, Regnat deus tuus.

Huc pertinet quod angelus coelitus sub ipsam domini natiuitatē occinit pastoribus, imō omnibus fidelibus, Ne paucatis, Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum, quod futurum est toti populo, quia natus est uobis hodie seruator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Et Paulus, Euangelium, inquit, est potentia dei ad salutem omni credenti. Quod quid aliud est, quam si dixisset, Euangelium est praedicatio potentiae dei, per quam salui fiunt credentes. Est autem dei potentia ipse Christus dominus uerbum & brachium patris, in quo se exerit diuina potentia, ueritas, iustitia, misericordia & gratia, quem proposuit orbi pater, ut omnis qui in eum credit, non pereat, sed habeat uitam aeternam. Proinde ut uno uerbo rem totam complectar, Euangelium est felix illa praedicatio qua Christus annunciatu nobis datus, ut per ipsum a diabolo, peccato & morte liberati,

berati, in ipso sanctificemur, & credentes patriæ resti-
tuamur, æternūq; uiuamus.

Et quanquam ista satis explicent uocabulum Euāge-
lij, addam tamen illis & aliud ex Isaiā testimonium, ut <sup>Euangelij
uox ex pro-
phetis peti-
ta.</sup> adhuc plenius Euangelij ingenium cognoscatur, & ap-
pareat apostolos domini Euangelij uocabulum ex pro-
phetis, ut & alia ferè omnia sua, accepisse. Isaias ergo
in 61. cap. Christum in hæc uerba, Luca interprete,
loquētem inducit, Spiritus domini super me, propterea
quod unxit me, εὐαγγελίσαός ad euangelizandū pau-
peribus misit me, ut sanem cōtritos corde, ut prædicem
captiuis remissionem, & cæcis uisum, ut emittā confractos
per remissionem, ut prædicem annum domini acce-
ptum. En, Ad euangelizandum, ait, pauperibus misit
me: Et mox explicans quinam sint illi pauperes, Qui,
inquit, sunt contrito corde. Rursus, hi sunt contrito
corde, aut animo confracto, qui nihil in se sanitatis inte-
gritatisq; reperiunt, sed de suis uiribus desperant, toti à
medico Christo pendent. Cæterum euāgelium est quod
hi audiunt filium dei in mundum uenisse, ut morbidis &
afflictis annunciet sanitatem, imò quod diuinæ bonitati
placeat morbos nostros filij dei luore & infirmitate
mederi. His adduntur & alia quædam, quibus Euangelij
natura plenius describitur, Vt prædicem inquit, capti-
uis remissionem, &c. Captiui tenentur omnes mortu-

EVANGELIUM

les in uinculis damnationis, & seruitutem seruiunt durissimam sub principe tenebrarū diabolo, cæciq; tenentur in tenebris errorum, expectantes redemptionem. Hic autē uenit filius dei ut uncula soluat, ut uictoriam, imò uerum iubileum annunciet, id est prædicet quod credentes Christi uirtute à seruitute peccati, diaboli & mortis liberati, libertati filiorum dei donati, eiq; tenebris in lucem admirabilem educti, æternæ uitæ hæredes effecti simus. Hic inquam Euāgelij scopus, hæc summa est, & ex his petitam apparet Euāgelij uocem, unde & uera eius natura cognoscitur.

Dignitas
euangelicæ
historiæ.

In his porrò nonnihil relucet Euangelicæ historiæ dignitas, quæ uerbis alioqui dignis à nemine poterit plene exponi. Nam inter diuina oracula recensetur quidam quicquid legitur in Biblijs, inter omnes tamen diuinas scripturas Euangelium, ut & Augustinus ait, merito excellit. Quod enim lex & propheta futurū prænunciauerunt, hoc redditum atq; completum in Euāgelio demonstratur: cuius primi prædicatores apostoli fuerunt, qui dominum ipsum & saluatorem Christum præsentem in carne uiderunt, cuius non solum ea quæ ex ore eius audita, uel ab illo sub oculis ipsorū operata, dicta & facta meminerunt, uerumetiā quæ priusquam ipsi adhererēt, in eius natiuitate uel pueritia diuinitus gesta & digna memoria, siue ab ipso, siue à parentibus eius

eius

eius, siue ab alijs testibus fidelibus cognoscere potuerūt, imposito sibi euangelizandi munere, mundo exponere curarunt. Imò in hoc ipsum acceperunt spiritum sanctum apostoli, ut de omni ueritate plene edocti, sanctā puram & absolutam mundo relinquerent theologiam Sacrosancta ergo & tuta hic sunt omnia, nec est quod quisquam hic ullum metuat periculum. Res describitur non uana, inutilis, superuacanea, curiosa, molesta uel mendax apud Indos gesta, uel nuper in nouis insulis re-
 perta: nihil hic de rebus exoticis, Persicis, Babylonis, Alexandreis ac Bactrianis, alijsq; his similibus, quibus prophanae luxuriant historiae, dicitur. Dicitur autem de uero, uiuo & aeterno dei filio Iesu Christo domino nostro, de dictis & factis eius uere gestis: dicitur de salute nostra, et uita uere beata, et de ueris uirtutibus uerisq; uera, certa, utilis et compediōsissima tradetur doctrina.

Summa & perfectissima theologia in Euāgelio.

In lectione philosophica & historiarum exterarum optimi quiq; metunt, ne pro ueritate mendacia, pro uirtutibus uitia apprehendant, aut uirtutes apprehendant non defecatas: in lectione autem euangelica omnia sunt uerissima, purgatissima, integerrima & sincerissima: & quod ad tradendi modum attinet, traduntur illa simpliciter, aperte & sine circunductionibus flexuosis: nulla aut paucissima uidere hic licet paradoxa, nullae sunt rixae de pugnantibus historiarum narrationibus

EVANGELIUM

& absurdis philosophorum opinionibus, in quibus con-
 futandis bona temporis pars in alijs scriptoribus non
 sine iactura & molestia consumitur: in Euangelio tota
 beatæ uitæ ratio, uerissima certissimaq; uirtutum & ui-
 tiorum regula breuiter, plane & cum iucunditate pro-
 ponitur. In Christo enim domino, quem unum docet,
 commendat & proponit omnibus Euangelium, recon-
 diti sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ, & in illo
 complacitum est patri omnem plenitudinem inhabitare,
 & per eum saluare totum mundum. Vnde non imme-
 rito dominus ipse in Euangelio dixit ad discipulos, Beati
 oculi qui uidēt quod uos uidetis. Dico enim uobis, quod
 multi prophetae & reges uoluerunt uidere quæ uos ui-
 detis, & non uiderunt: & audire quæ auditis, & non
 audierunt. Viderunt autem & audierūt Christum do-
 minum, ac prædicationem Euāgelij liberalissimam, non
 oculis & auribus tantum corporeis, sed animi quoq;. Et
 Matthæus quod uidit & audiuit, omne breui hoc
 opusculo Euangelico dilucide & fideliter cōplexus est,
 ipsumq; omnibus nobis pie exhibet, ut credentes filio
 dei beati simus. Ergo quod principes & sapientes uiri
 non assequuti sunt ullibi terrarum, ne apud Athenien-
 ses quidem, aut apud Massilienses, quod neq; Pythago-
 ras apud Memphyticos uates, neq; Plato apud Aegy-
 ptiorum sacerdotes, neq; Apollonius ille Thyaneus a-
 pud

pu^d Brachmanas & apud Iarcham in throno sedentem aureo, & de Tantalii fonte potantē inuenit atq; didicit, licet summo desiderio expetiuerit inquisieritq;, id totū in breuissimo hoc Euangelij opusculo cuilibet fideli se- dēdo, & quouis in loco plene inuenire discereq; licebit.

De Solomone rege Israelis sapientissimo & poten- tissimo sic legis in libro Regum tertio, Et dedit deus sa- pientiam Solomoni atq; intelligentiam supra modū exi- miam, & excelluit sapientia omnes Orientales, & om- nes Aegypti sapientes: erat enim omnium mortalium sapientissimus. Ideo uenerūt ex cunctis populis qui au- dirent sapientiam Solomonis, inō ex omnibus regibus terræ, qui audierunt de sapientia eius. Venit & regina Saba de remotissima regione, excita laude sapientiæ So- lomonis, ut ipsum audiret. At in Euangelio dominus, Surget, inquit, in iudicio regina Saba, & cōdemnabit gentem Iudaicam, quod uenerit e finibus terræ ad au- diendam sapientiam Solomonis: & ecce plus quā So- lomon est in hoc loco, quem isti tamen contemnūt. Ergo cum Matthæus libro hoc suo sapientiam, id est dicta & facta Solomonis, Christi inquam domini, præcipua de- scripserit, profecto ueram & summam sapientiam ac theologiam Euangelio hoc suo orbi tradidit, quam me- rito omnes reges, principes, sapientes ac populi mirentur, adorent, atq; obuijs ulnis circumplectantur.